

MEGJELEN
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre... 6 frt. —
Fél évre... 3 „ —
Negyed évre... 1 „ 50

DÉLIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő és kiadó: Gróf CSAKY ALFONS.

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ-HIVATAL:
Varga-utcán 2256 sz.

KÉZIRATOK
nem adatnak vissza.

Hirdetések
a legjutányosabb ár
mellett vétetnek fel.

III. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1879. ÁPRILIS 4.

14. SZÁM.

Az olvasó közönséghez!

A „Délibáb“ harmadik évfolyamát futja.

Egy jószándéku ifju költőnk alapította és a hazafiui lelkesedés tovább ápolta!

E lap pályája — kezdettől fogva fölötte rögös és terhes volt.

De örömmel viseltük e terheket; mert folyton biztunk Debreczen város és vidéke főnkelt szellemü közönségében és hittük, hogy, ha e terheket nem is egészen fogja átvállalni, de legalább azok viselését testvériesen megosztja velünk, megkönnyíti nekünk!

De nem úgy lön.

Áldozat áldozatot követett és a siker reményének egyetlen sugara sem deritette föl a szomorú láthatárt.

Meg kellett győződnünk végre arról, mit elhinni sohasem akartunk, meggyőződnünk arról, hogy Debreczen és vidékének közönsége egyáltalán nem akar föntartani és pártolni egy helyi szépirodalmi vállalatot!

Talán volt erre latba vethető oka?!

Talán nem felelt meg a „Délibáb“ alakilag és tartalmilag a hozzá kötött várakozásoknak és a méltányos igényeknek?

Büszkén mondhatjuk, hogy megállta helyét mindenképen.

Lapunk kiállítása mi kívánni valót sem hagyott fönn és az, a város derék müintézetének csakugyan becsületére vált.

Szellemileg pedig elismert országos és fővárosi irodalmi erök támogatták és a „Délibáb“ tartalmát s irányát illetőleg a legtekintélyesb fővárosi irodalmi körök által épen úgy, mint az összes hazai sajtó részéről, sőt külföldön iselismerésben részesült.

Továbbá a „Délibáb“ kitüzött helyi közművelési czéljához: megkedveltetni a közönséggel a szépirodalmat s a vidéki tehetségeknek működési tért biztosítani, — mindenkor hű maradt. A „Délibáb“ penditette meg a „Debreczeni irodalmi és művészeti kör“ eszméjét is, — mely eszme azonban — fájdalom — ugylátszik szintén a közönség hideg közönye miatt — megint csak halva született gyermeknek mutatkozik.

Hiában, — sokan vannak a „hivatottak;“ de kevesen a választottak!

Hogy többet ne mondjunk, a lap előfizetői közönségének száma a lefolyt mintegy harmadfélév alatt mindig oly csekély volt, hogy a nyomattatási költségeket is nagy áldozatokkal kellett megpótolni és ezen említett csekély előfizetéseknek is a tavalyi évnegyedről egy része s az ideiből nagy része még helyből sem folyt be idáig, bár az előfizetési díj negyedévre csak 1 frt 50 krra volt megszabva. Ily körülmények között a legmelegebb jóakarataknak is el kell hidegülnie és a legnagyobb áldozatok is csak kárba vesznek!

Mi tehát ezennel beszüntetjük a Délibáb szerkesztését és kiadását, bár fájdalomtelj szívvél tesszük le szerkesztői tollunkat, mely fájdalomunkat meg növeli azon tudat is, hogy ily keserü

tapasztalatok után vajmi sok idő fog lefolyni addig, míg e szerkesztői tollat ismét más valakinek lesz bátorsága kezébe ragadni.

És így Debreczen és vidéke hosszú időre önmagát fosztotta meg egy, a város közműveltségi statisztikájának is mindig díszére szolgált szépirodalmi közlönytől, mely csaknem harmadfél évig büszkén küzdött nem hitvány anyagi, hanem nemes szellemi érdekekért a lét és nem lét harcát.

Számunkra megmaradt a jól teljesített honfiai kötelességnek megnyugtató érzete és mállan ezennel a Délibábot eddig pártolt, bár esekély számu előfizetőinktől elbuesuzunk, elbuesuzunk lapunkat ünzetlenül támogatott nagy számu munkatársainktól is és lankadatlan szives közreműködésükért forró köszönetet mondunk.

Elismerő érzellemmel emlékezünk meg ezuttal Debreczen város nemes hatósága előzékenységéről és kitünő figyelméről is, melyben vállalatunkat sohasem mulasztotta el részesíteni.

Isten velünk a viszontlátásig — talán nemsokára más téren és irányban!

Kelt Debreczen 1879. ápril 4.

Gróf Csáky Alíons s. k.

EPILOG.

Ki álmaim tündére voltál,
Leány, az ég veled!
Szivem, mely érted élt e perczig,
Bezárul és feled.
Ragyogó álmom összetépte
A bús tapasztalás...
Te is olyan vagy mint a többi:
Leány és semmi más.

Büvös színekkel feste egykor
A képzelet elém;
S hívém, hogy, akit úgy kerestem,
Tebenned föllem...
Megismerélek ah! s csalódtam.
Oda a fény, varázs...
Te is olyan vagy mint a többi:
Leány és semmi más.

Szerettelek — miért tagadnám? —
Sokáig, igazán,
Bár ajkimon ez édes titkot
Folyton nem hordozám...
Hiába! Többetért előtted
A csengő bókolás...
Te is olyan vagy mint a többi:
Leány és semmi más.

Pedig ah! olyan szende voltál,
Oly egyszerű, szerény!
Benned imádtam áhitattal,
Mindent, mi szép s erény;
Álmomba' sem volt, hogy megejtsen
Az üres csillogás...
Te is olyan vagy mint a többi:
Leány és semmi más.

Ne szánj, ne vigasztalj, ne könnyezz,
Lelkem már nem sajog...
Nem hatna ugye rám a vigasz,
Hideg szobor vagyok...
Megismerélek... s ez szívemnek
Elég vigasztalás...
Te is olyan vagy mint a többi:
Leány és semmi más.

Dengi János.

A vasuti ór leánya.

— Beszély. —

Irta: Wühl Jákó.

(Folyt. vége.)

— János! te halavány vagy és hangod reszket
szólj, mi bajod? rebegé Katicza és kinyujtá kezeit, hogy
a Jánosét megragadja.

— Ne bánts! mondá ez durván és elutasítólag.
Hadd el a képmutatást. Tudod, hogy nem értek hozzá
Nincs már hozzád közöm; kettőnk között a szakadás
már elkészült. Te maradsz, én megyek. Áldjon meg a
jó isten... .

— János, egy pillanatra!

— Nem maradok. Bár eddig se maradtam volna.
Megyek a világba. Megmondhatod ezt atyádnak is.
Engem e tájon nem láttok többé.

És János valóban ment. Hiába könyörgött a leány;
hiába hullottak szép szeméinek könnyei; hiába kul-
csolta össze kezecskéit: János megingathatatlan volt
elhatározásában.

Es midőn Katicza látta, hogy minden kísérlet,
minden könyörgés hiába, utána futott Jánosnak, meg-
ragadta annak kezét és szívetindító hangon mondá:

— De hát mondd legalább, mi bánt téged; miért
akarsz bennünket elhagyni?

János egy percze megállott. Meglátszott arczán

hogy küzd érzelmeivel. De e küzdelem nem tartott soká. Csakhamar ismét hideg és kérlelhetlen volt.

— Engedj távoznom, mondá és kirántá kezeit a vasuti űr leánya kezeiből.

Katicza megsemmisülve állott egy helyben. Ugy érezte, mintha az egész világ reá szakadt volna és ha az ismeretlen gyorsan segélyére nem jön, tan eszmeletét veszítve, a földre rogyott volna.

Az öreg Dallamos, meghallva a történeteket, szótlanul csóválta a fejét. És midőn neje szemrehányólag kérde, miért késett épen ma oly soká, a Katicza ágya lábánál álló ismeretlenre tekintve, elfogult hangon felelé:

— Három csendőr fogott körül s annyifele kérdést intézett hozzám, hogy alig tudtam tőlük szabadulni.

Dallamos e perczen úgy vevé észre, mintha az ismeretlen arca elhalványodott volna. Meglehet, hogy a gyengen pislogó mécs világa okozta arcán e halványtságot, de tény az, hogy az idegen arca olyan lett mint a fal.

És malatt Dallamos, a Katicza ápolásával volt elfoglalva, azalatt az ismeretlen szép csendben kiosont a szobából.

Senki sem vette észre eltávozását.

IV.

Katicza csakhamar magához tért. Felült ágyában és — fejét atyja kebelére hajtva, gyengülni érzé fájdalmait.

— Majd jó lesz minden, — biztatgatá Dallamos és minden lehetőet elkövetett, hogy Katicza jó kedvét visszaterelje.

Később aztán elmondá részletesen, miként találkozott a csendőrökkel, hogy azok mily kérdéseket intéztek hozzá és hogy ő mily választ adott e kérdésekre.....

És Pulyás János?

Ez nem ment messzire. Alig tett mintegy ötezer lépést, ama három csendőr állotta útját, kik csak az imént Dallamossal beszélgettek.

— Hová hazafi? szólítá meg Jánost a csendőrök egyike.

János nem igen volt szólás kedvében. Rövideden és meglehetősen durván felelt.

— Ej de kurta szavu ember maga! mondá a második csendőr. Ezek a vasuti emberek olyanok, mintha soha emberi lényvel nem érintkeznének. Hogy hívják?

— Mit érdeklí a csendőr urakat az én nevem? Előmunkás vagyok, semmi egyéb.

Csakhogy a csendőrök most már azért sem tági-tottak. És Jánosnak akár akarta, akár nem, meg kellett mondani nevét.

— Tehát Pulyás János a maga neve?

— Így neveznek.

— Hát mondja csak hazafi, vannak-e ezen tájékon rosz emberek? szegény legények!

János gondolkodott. És nem is soká. Egy pillanat alatt tisztában volt a felelettel. Az alkalom itt van; most vagy soha. A dolognak végre is véget kell vetni. Megkísérli: hátha sikerül?

— Biz meglehet! válaszolá és kétértelműen megszólalt.

És mosoly cleg volt arra, hogy a három csendőr most már körül fogja Jánost és erős vallatás alá vegye.

— Hogy érti ezt előmunkás ur?

Előmunkás ur! Most már urazták Jánost.

— Hát biz sehogyse értem én ezt. De ha nem alszik az ördög. Kit keresnek az urak?

— Azt már nem fogjuk elárulni.

— Hm! Ez esetben nem segíthetek önöknek. Ha akarják, hogy segítségükre legyek, úgy okvetlenül szükséges, hogy bizalommal viseltessenek irányomban.

A három csendőr egymásra nézett. Majd az egyik mondá:

— Jól van hát! Elmondom magának, kit keresünk. Egy hírhedett rablót. Czóky Sándort. Hallotta már valaha e nevet?

János gondolkodott. Majd felelé:

— Eleget hallottam már hírét.

— És ismeri?

— Nem találkoztam vele soha életemben.

— E szerint hiába és czéltalan volna magával eltrécselni az időt. Mert mi Czóky Sándort keressük.

De János nem hagyta magát eltántoritani. Ő már is készen volt tervével és azt most már minden áron keresztül akarta vinni.

— Jöjjenek velem! mondá határozott hangon.

A négy férfi a 358 számú őrház felé vette útját.

A mint az őrház felé közeledtek, egy sötét, magas alak lépett ki annak ajtajából. János azonnal felismerte: vetélytársa volt az, amaz ismeretlen, ki mintegy hat hét óta naponkint este felkeresi Dallamosékat.

Anélkül, hogy lépését megfontolná, őrült bosszujában oda hajolt az egyik csendőrhöz s lassu hangon susogá:

— Látja azt az alakot ott?

— Látom.

— Fogják meg s kísérik be. Hátha ez az, a kit keresnek.

A három csendőrnek sem kellett több. Egy rövid percz alatt az ismeretlen előtt állottak.

János távoiról szemlélte a történendőket.

És a mi most történt, azt már azért sem akarjuk részletesen elmondani, mert történetünk végére érve, nem akarunk az olvasó türelmével visszaélni.

A csendőrök és az ismeretlen egyén között hosszas harcz fejlődött ki. Utóbbi minden lehetőet elkövetett, hogy a hálóból, melybe került, kiszabaduljon. De a három csendőr nem riadt vissza a fegyvertől, mely az ismeretlen kezében volt.

— Add meg magad, mert lelőlek, mint a kutyát; kiáltá az egyik csendőr és János tisztán hallhatta a kakas csattanását.

Borzadály futotta végig tagjait. Csak most vevé észre, mily esztelen tettet követett el. Hátha a legbesületesebb embert gyanusította? . . . . .

Dallamos szintén kijött a zajra az őrház elé s néhány percz mulva egész kis sokaság állott az ismeretlen körül, a ki még mindig védte magát ügyesen és kétségbeesetten.

— Isterlek, Czóky Sándor uram! Régóta keresünk. De most már nem szabadulsz. Dobb le fegyveredet, mert agyonlőlek!

Némi csend állott be.

Majd egy hatalmas puskalövés dördült el és — az ismeretlen élettelenül rogyott a földre.

* * *

Az ismeretlen valóban a híres betyár: Czóky Sándor volt és Pulyás János felvehette volna az ötszázforintot, a mi a betyár fejére ki volt tűzve.

De nem vette fel. Elég volt neki a Katicza keze, a mely most már teljesen az övé. . .

Csak Dallamos nem tudja elfeledni a történeteket. Ha szóba hozzák Czókyt, mindannyiszor fejszóválva mondja:

— Restelem, hogy vénségemre ily vak voltam. Pedig ha soká tart, nem tudom nem történik-e valami szerencsétlenség.

— Nem történt volna, mondja ilyenkor Katicza, mert én másnak feleségévé soha se lettem volna.

Béla futása.

— Ismertetés —

(Hösköltemény XV énekben. Irta dr. Szabó Dávid. Budapest, Aigner Lajos bizománya. 1879. Nyomatott Sárospatakon.)

Antik költészeti műfajjal, egy nagy epopoeával van dolgunk. Oly műfajjal, mely ma nem igen lehet mondani: egyáltalában nem műveltetik, mely sokak által időtlennek van kikiáltva. Mióta a Vörösmartyék ragyogó korszaka leűnt s helyet adott egy más és ismét egy más korszaknak, azon kísérletek közül, melyek e műfajban azóta tétettek, egy sem bírta kiérdemelni a nagy olvasó közönség különösebb tetszését, még az oly nagy arányu, s bár torsó, de ennek daczára is igazán élvezhető mű sem, mint a Debreczeni Márton „Kióvi csata“ cz. éposza, melynek érdemeit pedig Moller Ede „Magyar Kalliopé“-jában eléggé kiemelte. De a régiek sem tetszenek és olvastatnak, nem is említve a Zrinyiászt, melyet a közönség nyelve miatt megközelíthetlenné tart.

Hogy most a közönség idegenkedik a tiszta classicaei éposztól, annak oka lehet akár a csodás elem, melyet a felvilágosultság és műveltség jelen századának szülőtte gyermekesnek, sőt nevetségesnek tart, akár az, hogy most ráunt ez antik műfajra s könnyebb inyeszeréntibb olvasmányt, szórakozást keres, mint nálunk az éposz, s némileg a lyra jogának megcsönkítése mellett, a regényeket és színműveket; — mindez még nem nagy baj s nem ok a kor-

szerűtlenség kikiáltására; mert befolyást gyakorolhat ugyan a közönség, a nép, a különböző korszakok izlésének módosulására s bizonyos költészeti ág s műfaj divatba hozatalára, de azért ezekkel szemben illetékes fórum gyanánt még elfogadnunk nem lehet.

Dr. Szabó Dávid előfizetési felhívásában, a látott példák behatása alatt azon aggodalmának ad kifejezést, hogy vajjon nem fogja-e a kritika megjelenendő művét a Vörösmarty hösköltői iskolájának végkihangzása gyanánt tekinteni s azt egyszerűen mint irodalomtörténeti hagyományt tudomásul venni?

Részünkről kijelentjük, hogy e nézetben nem osztozunk. Mi minden költészeti hangot és minden műfajt, tehát úgy a Horácz mint a Petőfi, Heine hangját, úgy az ó mint az új époszt, regényt, drámát, Aesop-Lafontaine-féle mesét jogosultnak tartjuk minden időben, s a korszerűtlenség kísértő phantomját minden további indokolás nélkül azzal utasítjuk vissza, a mit Arany János és utána sokan elmondtak már, hogy korszerűtlen valamely műfaj akkor és addig, midőn és a meddig nem lel hivatott művelőkre. Nem akarjuk kisebbiteni a magyar épikai költészetet, de a korszerűtlenségről való panaszkodás okát abban véljük rejteni, hogy, ha csak az egy Zrinyiász nem az, igazi remek epopoeánk nincs.

Az epopoea- téren észlelt hosszas pangás után dr. Szabó Dávid producált figyelemreméltót. A méltán nagy föltűnést sőt örömben teljes meglepetést előidézett hösköltemény czime „Béla futása“ ad normam: Zalán futása.

Béla futása rövid tartalma a következő:

Batu kán már elpusztította a felső Tisza s a Bodrog partjait, feldulta Himesudvart (Tokajt) is, és már le Heves rónáira ömlik hadával, vérbe, lángba borítva mindent s szomorú sorsot készítve a magyarságnak. Hősfi is. Aba Sámuel unokája, buba merülve tőpreng Himesudvar üszkei közt, s megölt atyjára gondol s elvesztett kedvese, Lórája után sobajtoz. De Hősfi, nevéhez méltón megembereli magát s bosszuért lihegve, toborzott lovagokkal a mongolok nyomdokait követi, azoknak szétszórt csapataival többször összetűz; s aztán a vidék több nemesével szövetekezve a szorongatott Kelednek, Sirok vár urának segedelmére siet, jöven arra a célra nádor Arnold is, magától Béla királytól küldve. Sirok alá érkezvén, midőn a tábor lepiben, Hősfi, Lórája utáni gondban elbolyong az erdő sűrűjében, hol egy fegyveres bajnok megtámadja. Ő megszalajtja, s kíváncsi levén tudni, ki lehet az, mert nem mongol, utána ered, ledőli, s felismeri benne Korkát, kedves barátját, ki a mint később kiderül, Lóra iránt gerjedvén szerelemre, őt, a versenytársat el akarta láb alól tenni. Korka gonosz lelke, bosszút akarván állani, még inkább betévelyíti őt a vadonba, azonban épen az ő, a Hősfi öröme; mert ott Lóráát feltalálja, s a viszonzlítás gyönyörében egészen megfeledekezik a táborról, hol ezalatt néhány virasztó hadfi különféle terjedelmes kalandokat beszélget egymásnak. — Hősfi visszatérvén a táborba, hölgycét biztonságba helyezi, maga pedig a többiekkel együtt csatára készül. Bocsetor fia Azor s Kadán vezérlék a mongolokat; Arnold, Hősfi s mások a magyarokat. Ez utóbbiak megveretnek, s maga

Höfői is a csatamezőn marad. De még él, s az éj közepében a Mátra egy remetéje barlangjába viszi, ki senki más, mint a Bánk-bán bátyja: Bór, ki bátyja tette miatt kényszerült ide a halál elől menekülni. Itt felgyógyul Höfői, s midőn szolgája Zombor szerencsés véletlen folytán megtalálja, azzal együtt bucsut vesz Bórtól s több másokkal Pest felé tart, hol időközben Béla, seregét szervezé. Itt a király megbizva, hogy legyen őre családjának s vezesse azt az erős Pozsonyba, Höfői elindul Máriával, a gyermek Istvánnal s a két fejedelmi leánnyal, az utban harci kalandot érve s elbeszélve a résztvevő királynénak atyja, Döme életét, végét, s a maga szomorú sorsát, mely utóbbi természetesen Kaplyon leánya, az ő kedvese körül forog; míg aztán eléri Pozsonyt.

Itt letűnik a szinpadról Höfői, kinek szereplését csak főbb vonásaiban a sok apró-cseprőségét mellőzve vázoltuk; s csak a mű végén jön ismét elő egy pár percze, hogy megszabadulva a királyi család őrzésének gondjaitól, ujlag felajánlja szolgálatát Bélának. — Ezután következik maga a fő- vagyis inkább a tulajdonképi cselekvény, a mű valódi tartalma, mely a történelemből általánosan ismeretes. — Béla Pesten táboroz, a mongolok a környéken száguldoznak; Béla támadó mozdulatokat tesz, a mongolok visszahúzódnak; Béla követi őket, s az egybe tömörült mongol had a Sajónál esataképpen fogadja s összeroppantja őt és országát.] Béla fut, mint mindenki, a ki teheti, fel Kassára, onnan tovább Frigyes osztrák herceghez, s ennek hatalmából szabadulva, Dalmáciába; ott várakozván arra, hogy a tatárság kitakarodjék az országból. Ez megtörténik, de előbb még Béla egy csapatjokat megveri. Azután az álnok Frigyeset támadja s bünteti meg, s végül elpusztított országát helyreállítja, vagy legalább beszéli, hogy helyreállítja.

Ime ez a terjedelmes mű tartalmának rövidre összevont átnézete. Magától értetődik, hogy a könnyebb kivonatolás kedvéért sok incisumot csak érintettünk, vagy épen séggel kihagytunk; de már e fölötté rövid vázlatból is kitűnik, hogy a mű némi szerkezeti hibákban szenved, és hogy a mű anyaga tulhalmazott.

A főhős, Béla tulajdonképi szereplése csak a hetedik énekkel kezdődik, az előző hat terjedelmes ének, tehát az egész műnek jóval több mint egy harmadát, a Höfői-féle fentebb kivonatolt hosszú epizód tölti ki.

Azonban emeljük ki a mű jelességeit is. Ilyen mindenekelőtt azon, az egész művön keresztül vonuló józan, nyugodt, költői hang classicaí vonás; aztán a találó korfestés, itt-ott a csaták tárgyhu rajzolása, számos igen sikerült, különféle genreü leírás, mint például azon tegezés is melyet Béla ad Höfőinek, midőn ez utóbbi a királyi családot Pozsonyba kísérni szándékozik. Érdeméül tudjuk be szerzőnek a sok érdekes tájzso használatát is; bár épen az olvasó közönség kedvéért kívántuk volna, hogy e szók legnagyobb részének magyarázatára a könyvhöz jegyzeteket csatolt volna.

Ha végül az elmondottakat összegezve, végleges ítéletünket kell megállapítanunk, az ez: e mű igen sok tekintetben sikerült, bár mint műegész nem érte el telje-

sen a tökély fokát, hanem azért mint igen számos költői szépségekkel bíró mű, habár költői szépségei egy ma szokatlan formában nyilatkoznak is. — az irodalomtörténetben költője nevének a halhatatlanságot biztosított és mi részünkről azt tartjuk, hogy a mai „civilizált“ lyra és kényes ízlés daczára most is meg fogja lelmi e mű a maga jól megérdemelt és azt méltányolni tudó olvasó közönségét.

— i — f.

Ki-ki nézve ablakomból . . .

Ki-ki nézve ablakomból

Gondolkodom mélyen, mélyen ;
Agyamat ez egy gond hajtja,
Élsz-e vagy meghaltál régen ?

Lenn a völgyek illatában
Hűvös forrás partja mellett,
Itt is azt kérdem magamban,
Él-e lányka még szerelmed.

Fenn ha járok büszke bérczen
S áttekintek messze tájon,
Akkor is ez egy gond üldöz,
Akkor is neved sohajtom.

Ébren, alva; járva-keelve,
Dalra kelve vagy busongva,
Szüntelen azt kérdi ajkam:
Élsz-e vagy meghaltál lányka ?

Kis madár ha száll fölöttem,
Lágy szellő ha kél a légben,
Meggérdezem mindegyiktől:
Nem feledtél-e el engem ?

Mindegyik felel susogva
És én megnyugszom szavukra,
Hisz ha nem szeretnél többé,
Szívem megérezte volna.

V. Sárffy Ignác.

A kettős leczke.

— Elbeszélés. —

Egy tekintélyes kereskedői városban két tagu, gazdag s előkelő kereskedő családhöz vezetem olvasóimat.

Lévay Aladár mint előkelő gazdag kereskedő, már harmincz éve folytatja jövedelmes üzletét.

Egyetlen leánya: Ilona gondosan s szépen nevelt leány volt; résztvett az előkelők társaságában, a hol mindig szívesen látott vendég volt; anyját még gyermekkorában veszíté el s barátja lett a szegényeknek, mivel érezte, mily pótolhatlan egy anya vesztesége, — s e jósaága a népnél „a jó angyal“ melléknevet szerzé meg részére. —

Időközben azonban a Lévay-ház szerencséje tönkre

ment. — Először fizetéképtelen lett, majd hajdani gazdagságának romjait is fölemészte a kiméletlen végzet, végre „az“, ki oly bőkezű volt, teljesen elszegényedve, leánya kézi munkájának jövedelmére lett utalva.

Történt, hogy ezen végzetes helyzetében Lévy — egy zord októberi estén — meghívást nyert egyik, a városban átutazó földbirtokos barátjától a vendéglőbe estélyre.

Többen is voltak hivatalosak. Kegyetlen férfiszeszély! A vidék egyik rémét, Bogár Pistát, az nap végezték ki. Ennek halotti torát akarta megülni a társaság. —

Nemsokára együtt ültek a meghívottak. A kivégzett hulláját az ezredorvos bonczolás végett megvásárolta, másnap akarta kiásta tni. Vigpoharazás közben, azonban egy könnyelmű, széltozó kapitányocskának, mámoros fejével azon nemes ötlete támadt, hogy ezer arany jutalmat tűzött ki annak, ki az azon nap kivégzett s már elföldet haramiától most rögtön ereklét, a betyár jeggyűrűjét elig bátor lesz elhozni.

E nemes ötlet a pezsgőző társaságban sok helyeslő pártolóra talált, mert alig mult pár percz, a kitűzött összeg 5000 aranyra szaporodott.

A tönkrement Lévy, — kinek szemei káprázní kezdtek a sok arany látásán és agya szédülni — gyorsan határozott; kétségbeesésében hajlandónak nyilvánítá magát e bravour kivételére, mivel a jutalom elnyerése által képes leendett régi üzletének följutására.

Pár percznyi türelmet kért — mialatt haza sietett, és elmondá leányának a hallott örületes dolgokat és közölte vele a vállalkozásra vonatkozó elhatározását.

Lévy beteg s gyengélkedő ember volt és elhatározása szülte izgalmai még fokozták lappangó emésztő lázát.

Gyöngéd leánya ellenezte vállalatát. Lévy tiszter is neki indult már a sötét éjnek, végre átlépte a küszöböt, tovább azonban nem jutott — eszméletlenül rogyott leánya karjaiba.

Ezen önkívüli állapot nem volt ritkaság a gyengült Lévy-nál. Ilona hirtelen egyet gondolt egyetlen leányseséjje gondjaira bizta már ébredező atyját és maga eltűnt a rémes, sötét éjben.

Rövid negyedóra múlva a kivégzett halotti torát ülő ittas férfiak már Ilonát éljenzék vállalkozási szellemért és szeszélyökben megkértezték teteiket és hangos felkiáltások közt kívántak szerencsét, a betyár jeggyűrűjét elhozni ígérkezett, bátor és merész „amazonnak“

Nem is keseredelmezett sokáig, mert alig hogy elbuszult és hirtelen lóra pattant. — utána sietett jayveszékli atyja visszahívó szözetát lehetett hallani. Azonban Ilona többé mitsem hallott, mitsem látott.

Mintha a törvények áldozatát visszakövetelte volna a természet, és mintha tiltakozott volna saját joga bitórlása miatt, oly hangosan sivitott a csattogó szél a kivégzést követett e rémes éjben.

Pokoli sötétség borítá a vidéket.

Az égboltról egymást követő vakító villámok cikláltak le, ijesztő mennydörgések dübörögtek s úgy tetszett mintha ez éj a végítélet napjának előhírnökévé szegődött volna.

... Ilona azonban mire sem figyelve, elfásultan ült nyergében s vágatott egy mértföldnyi uton czéljához, — szíve nem akart felelmet ismerni — lelkén csak egyetlen gondolat uralkodott: — hogy vállalkozásával atyja nyomorát enyhíti.

... Fél órai vágatás után a bitóhoz ért, — mely a várostól félre eső domtetőn és kőfállal kerítve állott. —

Minden további gondolkozás nélkül lovát egy fához kötötte s a nyílt kapun belépett a bitó udvarára, magával vive egy éles kést és ásót, melylyhez azonnal munkához is látott. —

Irtozatos munka! kísérteties éjszaka!...

Síró hörgést hangoztatva, járta át ásója az elitelt sírjának hantjait; míg egyszer fönnakadt elérte a hullát. — Ilona lehajlott... tapogat... a hulla egyik kezét megtalálja és erőszakolja le róla... a betyár jeggyűrűjét.

De kívülről nesz hallik... mintha beszédet hallott volna... Ilona megijed nem keseredelmezhet tovább, hirtelen elmetszi a hulla kezének gyűrűs ujját...

Aztán eláll lélegzete, halálos verejték gyöngyöz, le homlokáról, majd figyel a neszre, de tovább mit sem hall, szíve hangosabb lüktetésének véli a neszt.

Gyorsan visszalapátolja a dult hantokat aztán az ajtóhoz siet, azonban oh rémület — a bitókerítés kapuja most már zárva volt — de azért néma volt körülötte minden, csak az a zaj hallatszott, mit künnálló lova, zablája rágásával előidézett.

E perczben egy villám cikázva világítja meg a bitó udvarát.

Megvilágítja a fal magasságát... Ilona a végsőre is elszánja magát... az ajtó zárjára áll... felkuszik a falra és onnan ledobja magát, lovához siet, de mi ez? lova mellett még egy másik lovat is lel, megterhelve egy súlyos általvetővel.

Ilona minden további fontolgatás nélkül lovára veti magát; az idegen lö ösztönszerűleg vágat a másik nyomában; egyszerre nagy lövésszerű dördület reszketteti meg a léget, melyet több lövés is követ.

Ilona összeszedve vég-rejét, eszeveszett futásra kész-teti paripáját, — egy rövid negyed óra... s a halálra kint-zott leány — mégis mint nyertes amazon nyit be a most még mámorosabb pezsgőző társaságához.

Borizó é jenzés fogadta az atyja keblére boruló bátor leányt ki miután elmondta kalandját s átszolgáltató a kivégzett gyűrűjét, melynek azonososságáról rögtön meggyőződtek az előhívott börtönőr által, — szerencse kívánságok mellett vette át a fogadás teteit... az egymáson össze-vissza guruló, csábitóan fénylő aranyakat.

A bitónál került paripának pedig nem akadt gazdája s így a vesztegidőnek lefolytával-előkánpájában talált nagy értékű ékszerket is Ilonának ítélte oda a törvényszék.

Ujból felboldogulva, ismét üzletet nyitott Lévy.

Eddig tartott, szerencsétlenségében hű gyámola volt az öregnek egykori könyvelője az ifju, Szendrőy; ki más kereskedő háznál elfoglalt állásának jövedelmével nem

egyszer segítette ki az utóbbi időben Lévayékat. Most az új üzlet vezetője Szendrőy lett, kinek tapintatos vezetése alatt az csakhamar fölvirágozott.

* * *

B. városa „grand-hôtel“-jének idegen névjegyzékében már néhány hét óta van egy fényes név bejegyezve: gróf Ákosfalvy Arthur.

A pénzt meglehetősen bőkezűen szóró ifjú főúr a városban általános érdekeltséget költött. A férfiak a casinóban épúgy hódoltak neki, mint a delnők a boudirokban. Szellem-dus is volt, szép is, meg Krózus is.

Ilona is eltúrta Arthur gróf hízlegéseit, sőt az érte epeű derek Szendrőyvel szemben föltűnő elhidegülést kezdett tanusítani és ha nem kellene tartani attól, hogy itéle-tünk elhamarkodottnak fog mondatni, azt állitanók, hogy Ilona a meleg érdeklődésnél már forróbb érzelmeket is kezdett táplálni Arthur iránt.

Hja pénz, szépség, ifjuság, rang, cím, szellem egyen-kint is kincsek, hát még egy emberben egyesülve, őt meny-nyire ünneplétté képesek tenni!

Igen! Ilona elfogadta Ákosfalvy gróf meghívását egy vadászatra is és minthogy az öreg Lévay az efféle szóra-kozásokon éppen nem kapott, Ilona kénytelen volt csupán társalkodónéja, Sofronia urhölgy társaságában fölkeresni a zseljei vadász-kastélyt.

Zselyén a korcsma előtt alkonyatkor megállott Ilona hintója és Sofronia asszony sietett magát nyugalomba helyezni, mert utközben nagy migrainje keletkezett.

A két urhölgyet különben a közös megállapodás ér-telmében már a korcsmában várta Ákosfalvy egyik erdésze, ki őket, illetve kocsijokat másnap kora reggel a gróf erdei vadász-kastélyába volt kalauzolandó.

Sofronia asszonyság — mint már említők — korán letette magát. Ilona azonban még semmi bágyadtságot nem érezvén, a szomszéd erdőbe hatolt sétája közben — magánosan és mindig beleből gondolataiban elmerülve — nignem egyszer csak azon vette magát észre, hogy a su-ruben eltévedt.

A hold ezüst sariója helyenkint keresztül csillámlott a lomboltozat részein, enyhe szellők susogtak és csattogó tülemlők énekeltek bucsulást.

Ilona — ki korántsem rémült meg — sok ide-oda bolyongás után végre egy ösvény-félre bukkant a bozót-ban, elhatározta, hogy azon fog haladni. Az ösvény azon-isan egyre mélyebben vezetett be őt az erdőbe. Végre egy hegy oldalán kezdett fölfelé kanyarolni. Ilona továbbra is rettenthetlenül követte, míg váratiannál valami elnagyott várrom-féle épülethez nem ért.

Ilona egy percig megállt hallgatozni. A vadregé-nyes tájon halotti csend honolt csak egy vad rohanásu pa-tak haragos csergése hangzott föl olykor a távolból.

Ilona belépett a várrom dűledező kapuján, undok bűzű, sötét tócsákkal ellepert udvarba ért de élőlénynyi sehol sem találkozott.

Vagy egy fél órát tévelyeghetett már az odon bagoly fészékben, midőn a hegy alján férfiak fegyverzöreje, hau-gos beszéde és szitkozódása jövevények érkezését engedé következtetni.

Ilona egy percze meghökkent és némi fontolgatás után egy közeli fülkébe lépett, nem anyira félelemből, mint inkább óvatosságból; ott akarta kilesni az érkezők ki és milétét.

A vad férficsoport éppen a kapun fordult be és Ilona végtelen ámulatára azok vezetőjében Ákosfalvy grófra ismert, miben leginkább a gróf ismeretes hangja volt segít-ségére, melyet elégszer hallott, mert egyébként a gróf tel-jesen ki volt vetközve formájából, sőt a hold halvány vilá-gánál szinte fölismérhetlenné téve.

„Meglásátok fiúk, mily derek fogást teszünk holnap reggel itt az erdőben“ — szólt. A bohó kis L. Honát B-ben leginkább sikerült elkápráztatnom, holnapra vadászatra vél jöhetni, pedig csapdájába siet. Gáspárt erdész ruhába bujtattam, az fogja a zseljei korcsmából a sürübe kalau-zolni, ott aztán majd elbánnuk a kis nagyravagyó golyhó-val. Hej derek váltságdíj fog érte járni, meg aztán el se eresztjük őt pár napig. . . . értitek, majd csak, ha már ráuntuk . . . ha — ha — ha.“

És a vad fickók bahotájától visszhangzottak a rom falai . . .

„De térjünk nyugalomra — parancsolá Arthur hangja, — a viszontlátásig holnap!“

A haramiák — mert Ilona most már meggyőződött rejtekében a hallottak után arról, hogy azok, — egy-egy fülkébe hazódtak, hol elszórt szénára telepedtek.

Ilona megrémült a gondolatra, hogy hátha az ő fül-kéjébe is betoppan egyike a gazembereknek, helyzete és jövője fölött kezdett rendkívül aggódni, azonkívül azon tudat, hogy az a kit ő — valljuk meg — forró szerelem-mel kezdett szeretni, őt ily rutul megsalta — — sőt hogy nem is tisztességes ember, hanem rablófőnök — kinos hatást gyakorolt a szegény remegő leányra. De szerencsére az ő magasabb fekvésű fülkéje megkimélve marad t.

Midőn Ilona meggyőződött, hogy eléggé mélyen alusz-nak — kilépett rejtekéből s kezdett kifelé botorkálni a bünbarlangból. — Nesztelen csendben elérte a kaput, el az ösvényt is és azon sietve addig futott elfutadásig míg a hajnal utol nem érte: a kiállott félelem, a nagy fáradtság-tól eüskadva végre ledőlt a paha, bár harmatos fűbe pihenni.

Itt az álom elnyomta Honát: őt már a dűlelön állott a nap, midőn egy favágó dűrva kezének rángatása követ-keztében fölébredt. A jó ember egy marok ércpenzért szívesen evezette Honát a zseljei vendéglőbe, hol a két-ségbeesett Sofronia asszony örömsikoltva szorítá a halál-sápadt leányt aggodó keblére.

Ilona szótalan, némán eimerengve dobta magát hintó-jába, a kocsist vissza a városba, a legsebesebb hajtásra ösztönözte. Otthon harmadnap látogatást kért Ákosfalvy gróf Ilona kisaszszonyánál, s midőn kérdé tőle, miért nem látogató meg azután, miután már visszakerült az erdőből

azt válaszolá a grófnak, hogy az eltévedés fáradoimai beteggé tették; de igéri hogy a jövő hétfőn meglátogatandja.

Továbbra nem volt olvasható azon kézirat, melyből e történetet, egy falusi levéltárban bukkanván reá — lebe-tűzgetém; mivel valami folyadékkal volt leöntve, mely megemészté a papírt, de gondos kutatás után még ezeket állíthatám össze, az elbeszélést illetőleg — —

— — — hétfőn — — — katonaság vette körül a
— — — lyt — — — elég — — — én haramiák — — —
gat — — — fel — — — tottak főnök — — — nem már
mint Ákosfal — — — ló terhelve ezüstel — — — rablás
— — — akasztófa — — — czimbora — — — setét
— — — szaka — — — Ilona — — — Szendrőy neje —
— — — boldog pár — — — Ilona 10000 aranyt jut — —
nyert — — — híres haramiá — — — boldog lett — — —
mindenki — — —

— — — szeretve mindenkitől — — — él a zselyei
— — — vidék — — — emléké — — — örökre — — —
mint — — — angyal. —

Bár nem értünk a regészeti magyarázásokhoz, — de azért mégis megkísértjük ezen selejtes iromány alapján is bevégezni történelmünket.

Ilonának hétfői látogatása csakugyan bekövetkezett, csak hogy katonaság kíséretében, mely az egész rablóbandát a zselyei bagolyvárban elfogta. A banda főnöke a szép Ákosfalvay Arthur álgróf volt s ugyanezen bandának czimborája volt azon B-ben kivégzett gonosztevő is, ki gyűrűjének elhozataláért Ilona a 10000 aranyra rugó egyoldalú fogadást megnyerte és ezen rablók lóttek utána, midőn ama rémes éjszakán a bitőtől elnyargalt. Ákosfalvay bosszút akart állani czimborája testének megesonkintásáért Ilonán és azért udvarolt neki s azért akarta a zselyei erdőbe vadászatra csalni. Az államügyész a zselyei városban tömérdek rablott kincset talált a rablók vallomása alapján, melyeknek egy jó része, tulajdonosaik meggyilkoltatván örököseik nem jelentkezhén — Ilonának, mint a rablótanya főfödözőjének jutott.

Ezen második életleczke végkép kijózanítá a már csaknem a nagyzás hóbertjába esett Ilonát, kezét a derék. igyekvő Szendrőynek nyujtá és városának mint boldog családanya is megmaradt jótékony angyala.

Gorovy Miksa.

TRIANON.

(Mühlbach Louise „Marie Antoinette és fia“ című regé-nyéből.)

Fordította: Hang Ferencz.

(Vége).

— És bár e bokréta soha el ne hervadna Marie! — mondá a király, mialatt kezét mintegy áldólag emelte neje feje fölé és jóságos kék szemeit jámbor és esdő pillantással emelé ég felé. — De majorosné asszony, — mondá kis szünet után, — ön egészen elfelejteti velem szerepemet és a malomkerék ismét áll, miután a molnár elment onnét.

Különben is rendetlenségben van a malom és nagyon szükséges leend, hogy annak helyreállításában lakatos mester-ségi tudományomat alkalmazzam. De hallja csak, miféle ének hallható kívülről?

— A parasztnők és parasztok, kik énekükkel hívnak bennünket, — felele a királyné mosolyogva. — Jöjjen molnár ur, jelenjünk meg előttük.

És a királyt a kis lépcsőzetre voná. Annak alján a két királyi fivér: Provence és Artois grófok álltak, mint maire és iskolamester, mögöttük a hercegnők és a hercegek és grófok, mint parasztok és parasztnők öltözve. És együttesen éneklék a majorosné és molnár elé:

Où peut-on être mieux,
Qu'an sein de sa famille ?

A királyné nevetett és mégis könyek csillogtak szemében, az öröm könyei!

Boldog órák voltak, melyeket a királyi pár ott Trianonban átélt. A fényes napvilág órái, melyek mellett Marie Antoinette, reggelének borus felbőit egészen elfelejté és boldogságteljes örömeiben egész háborítlanul átengedé magát az ártatlan falusi élveknék. E falusi táblánál egyszerű volt az étkezés, melyet a baromfi udvar a malom és tejes kamara előállíthatott. Ezután az egész társaság kivonult, hogy a mulató erdő szélén a dagadó fűre heveredjék és az előttük legelésző teheneket nézze. Miután azonban nemcsak élni és élvezni kell, mint parasztnőknek, csakhamar fölkelte Marie Antoinette üléséről, hogy a parasztnők előtt jó példával menjen és dolgozzék. A majorosné fonórokkája előhozatott és egy alacsony zsámolyra leülve Marie Antoinette fonnai kezdett. Mily sebesen forgott a kerék, mintha a szerencse kereke lett volna, mely gyorsan forogva, ma örömet, holnap szomorúságot nyujt?

Az est még el nem érkezett és a szerencsekerék már megfordult és a szomorúság bekövetkezett.

Marie Antoinette még nem tudja; szemei még az örömtől csillognak, biborpiros ajkain még boldog mosoly játszik. Most társaságával a tó mellett ül, kezében boroggal és nevető pillantással és feszült figyelemmel néz a borog jelvényére és ujong valahányszor egy-egy halat kifog. Mert e halak a társaság estelijére elkészíttetnek és a királyné ünnepélyesen meghívta férjét oly estelire, melyet ő maga szerez és készít el. A királyné még nevet és örül, de rokkája kereke áll és a szerencse kereke már megfordult!

A királyné nincs már itt. Visszahuzódott a malomba, hogy kissé nyugodjék.

És ott sincsen egyedül. — Ki merészelte őt háborgatni? Valami nagyon komoly oknak kellett erre alkalmat adni. Mert köztudomásu, hogy a király csak ritkán megy Trianonba és hogy, ha már egyszer ott van, nem szereti, ha ügyekkel háborgatják.

És mégis zavarták ma, mégis kijött Breteuil báró miniszter, hogy a kis-trianoni molnárt fölkeresse és őt kérje, hogy ő maga legyen Kis-Trianonban a király.

Kardalokok mint műkedvelők.

Rákosi Jenő ur, a budapesti népszínház derék igazgatója, az előadásokhoz tartozó legesekélyebb dolgokra is ki szokta terjeszteni figyelmét.

Egy este, felvonás közt meglát a színpadon egy kardaloknőt, ki — köztünk maradt szólegyen — nem igen szedte csinosan ránczba szoknyáját; a miért is őt a direktor ur „ránczba szedte.“ A kardaloknő szégyenkezve mondá: „Ugyan igazgató ur, hogy piríthat meg ennyi ember előtt; s rámutatott a körülte álló kardalokokra. — „Ezek nem emberek — mond az igazgató — hanem kardalokok.“ Puff! Volt hadd el hadd! Felfortyant valamennyi és suttogva mormogták magukban, persze úgy suba alatt: Mit, a kardalokok nem emberek? Majd elválik! Össze beszéltek s kiosztották maguk között „A falu rosszát,“ még pedig azon nemes ezélből, hogy a szegedi árvizkárosultak javára előadják.

A herminatéri német színház volt a hely, hol az előadás márczius hó 22-én végbe ment.

De térjünk a dolog elejére s mindenesetre ott kell kezdenünk, hogy az intézők megkérték az igazgató urat, ki is a legnagyobb szívéllyességgel beleegyezett a produkezioba. Sőt mi több, mindenben segédkezett nyújtott nekik. Rendelkezésükre bocsátotta a szükséges diszleteket és ruhátárt, hangszereket, zenekart s a diszítöket. Galló, a fődiszmester magára vállalta a diszítést, Herczenberger István, első hegedüsünk karmestereskedett. A zenekar szintén a népszínház tagjai voltak, kik buzgalommal muzsikáltak a jótékony ezéln. Tihanyi Miklós volt a rendező s tapintatra mutató ügyességgel tanítá be a hiveket. Marosy Károly sugott, Rózai ügyelt, Andris adta a kellékeket s ha ingyen adta volna, még meg is dicsérném.

Szabók, valamint a jegyszédök is, mind a népszínház személyzetéből kerültek ki, s hogy az első rendűek se maradjanak ki a játékból, felesaptak közönségnek s hűségesen fizették a helyárt. Ott volt Rákosi, Lukácsi, Lukácsiné, Soldosné, Herczeghné Danecz Nina, Évva Lajos a titkár, Rákosi Maresa kisasszony, Tamásy, Kápolnay,

Vidor, Egry, Szöcs Kata, Szigeti Luiza, Kacsó Karola, Pártényi, Eöry, Eöryné két szép kis fiacs-kájával, kik már is nagy barátjai a színészetnek; Horváth, Zarayné, Kovács Lidi, Váralljai Olga, Sziklay Emilia és számtalanok még, kik a népszínház első és nem első tagjai. Ott volt a színházi ügynök Rajkay István is, tudomást veendő a tehetségekről, hogy annak idején jó angazsmát szerez-hessen számukra.

Volt ott író, kritikus s a színművészetet pártoló notabilitás. Summa summárum, díszes és nagy közönség gyült egybe. Megkezdődött a zene s csakhamar fellebbent a függöny. Mindenki szem és fül volt. Feledy Gáspár Szeréti Miklós volt, ki még igen fiatal tagja Tháliának s kinek ez alkalommal nehéz szerep jutott osztályrészeül; de a melyet elég bátorsággal végig szavalt; játszásról persze még szó sem lehet, miután a színészetet nem lehet egy két hónap alatt megtanulni; évek kellene ahhoz, vasszorgalom, no meg aztán — tehetség. Szeréti pedig bir avval. Feledi Lajos, Munkácsi Gyula volt; csinos színpadi alak, elég otthonosan mozgott s szerepét ügyesen játszta. Jövendőbelijét, Bárti Teresit Gyöngyösi Ilka meglepően jól személyesítette s ha az „r“ betűvel nem kellene küzdenie, hasznos tagja lehetne színészetünknek. Gonosz bakter Büdi Sándor kezében volt s ez derekasan megállta helyét, eredeti comicumával derültséget okozott. Göndör Sándor Hatvani Edének jutott, szépen, érzelmesen énekelt; de még nagyon fiatal s nem illett rá a „Sándor bácsi“ szó. Hanem aztán Finum Rózsi, az aztán felesapta az égót, arra már elmondhatta Feledi, hogy: „Hej te Rózsi, de ki vagy te tanulva.“ Ugy énekelt, úgy játszott, hogy vidéken már is primadonna lehetne, ha akarna; de a mint hallottam, fél a proportiótól és a fixum, akarom mondani nixumtól, s inkább játsza itt Budapesten a népség és a katonaságot. Boriska, a drámai szende szerep, „Czicza“ azaz hogy mondjuk ki — úgy sem titkolhatjuk — Halmai Kornél volt. Értelem és érzés volt játéka és szavala-tában s ha az utolsó felvonásban nem hagyja magát szenvedélyétől elragadtatni, egyöntetű egészet és jót adott volna; de mindamellert, reményr

jogosíts még igen hasznos tagja lehet Tháliának. Be illett a keretbe Juhász Károly mint Jóska béres; jó alak, tösgyökeres magyarságával figyelmet ébresztett. A három pletyka-fészek Bodor Etelka, Till Jusztin és Béné Irma pompásan szapultak. Fényes Samu a makkhetest élete párjával kitűnően adta. Legutoljára hagytam a két czigányt, Polgár és Berzayt, kik szintén nagyban elősegítették a sikert. Volt még két igazi műkedvelő is, kik közül az egyik Csapót, a másik a csendbizont játszta. Igazi műkedvelőket nem szabad bírálni, bár most a mi kardalnokaink is mint műkedvelők játszottak; de tudom jól, hogy megnehezteltek volna — ha meg nem kritizáltam volna őket. Azt hiszem, meg lehetnek velem elégedve, mert eléggé megdicsérettem őket; de annak nem én, hanem ők az okai; mert oly jól, oly összevágólag játszottak, hogy lehetetlen volt másképp cselekednem. Este a népszinházban volt valamennyinek dolga a „Kapitány kisasszony“-ban s játék után a „Harris“ bazárba siettek nyakon önteni a művészi szomjuságot.

Kovács István.

H I R E K

az irodalom, művészet és közművelődés teréről.

A „**Délibáb**“ által hirdetett beszély pályázat eredménye — meg a folyó hóban összegeztetvén a bíráló urak: Csengey Gusztáv, Dengi János és Ember György külön bírálati — a helybeli napilapokban köz tudomásra fog hozatni.

Magyarország Történetére — írta gr. Vay Dániel — illetve e mű első tiz íves füzete, füzetenként 1 frtjával, már most fogadunk el előfizetési pénzeket és különösen **kérjük a helybelieket**, kik ezen felette érdekes munkát megszerezni ohajtják, hogy az előfizetési összeget magunk tájekoizhatása végett már most küldjék be hozzánk és bejelentéseiket nálunk mihamarabb megtegyék; mert az előfizetes véghatárnapjául kitűzött f. é. május 15-ik napja főleg a legtávolabbról érkezendő előfizetésekre tekintettel tüzetett ki. Tisztelettel: Debreczen város nyomdájának művezetői hivatala. (Városház-udvar).

Dengi Jánosnak „A szép lányokról“ irt társadalmi levelei egy csinos kötetben már megjelentek és a tartalmilag s alakilag egyaránt csinos könyv „Beszterczey Róza urhölgynek“ a szerző kiváló tisztelete jeléül — van ajánlva. A művecske 139 lapján aztán szép, folyékony magyarsággal leveleztet egy jozan gondolkozású fiatal embert s egy modern nevelésű leányt, mely levelek tartalmán a levelezők saját szív-története végigvonul és az olvasó érdeklődését folytonos feszült-

ségben tartja. Alkalmilag aztán a gunyor hangján van megleczkéztetve a modern kisasszony; ki vegre kiábrándul és elfogultságából kivetközvé, igaz imádójának boldog neijévé lesz. Dengi ezen legújabb munkája megrendelhető: a szerzőnél Debreczenben, Szt.-Anna utca. Ujból és melegen ajánljuk.

Képző-művészeti Szemle, havi folyóirat, szerkeszti: Prém József. — I. évfolyam. — IV. füzete a következő tartalommal jelent meg: Olasz művészek Mátyás király udvarában. II. (Vége), Prém Józseftől. — Symbolum és allegoria. (Tanulmány.) Dr. Tóth Sándortól. — Brozik W. „I. Ulászló követsége“. — Tavasz kiállítás. — Sziemfradszky Fl: „Nero élő faklyái“. — Irodalom: Az egyiptomi építészetéről. Peterdi Józseftől. — Hírek a műtermekből. — Külföldön élő művészeink. — Vegyes közlemények. — Illusztrációk: Brozik W: „I. Ulászló követei VII. Károly francia király udvarában“. — Vignetta: metszé Morelli Gusztáv.

A folyóirat előfizetési ára: egész évre 4 frt. A „Magyar Műipar“ előfizetőinek: 3 frt, fél évre 2 frt.

Szerkesztőség: Budapest, IV. ker. zöldfa-utca 39. sz. (Kiadó-hivatal: Budapest, II. ker. főut. gr. Andrássy-féle palota (Zipser és König könyvkereskedése.)

— **Boccaccio** magyarnyelven. A Rosenberg testvérek, budapesti kiadó cég a következő főlhívást küldte be lapunkhoz:

Az olvasóközönséghez! Boccaccio híres Dekameronjáról bizonyára hallott kegyed már sokat? Nemde hallott? — Mindenesetre! — De olvasni, meg el nem olvasta, ugy-e? — Ejh hát, ki is olvasná ezt a hírhedt Dekameront, ezt az irodalmi büntanyát!? — Ne itéljünk elhamarkodva, ez mindig hiba, főleg pedig Boccaccio Dekameronjával szemben. Ki mondhatja azt, hogy életében egyszer-ször nem volt pajkosan jókedvű; nos tehát, Boccaccio mindig az volt, abban rejlik az egész titok. A Dekameron nem más, mint az emberi szív egyik legszellemesebb apotheosisa(?) s mint ilyen értelmezendő, nem pedig mint egy mótelyes kor torzképe. S épen azért elhatároztuk, hogy ezen munkát meg nem érdemelt mellőztetéséből kiemelve a művelt magyar közönség izlésének hozzáférhetővé tegyük. Göthe valahol azt mondja: „Igazán művelt embernek mindennap legalább egy szép képet kell megnéznie, egy új költeményt olvasnia és — szép asszonnyal csevegnie.“ Könnyű neki! lesz rá a felelet. Nem mindenki minster, költő és szép ficzkó egy személyben. Igen ám! de mi feleslegessé teszünk minden utánjárást az által, hogy megrendelést hirdetünk ezen műre, hol mind a három dolog együtt van, még pedig egymást kölcsönösen emelve. A mű 18—20, 4 ivnyi füzetben oly kiállításban fog megjelenni, mely minden a jó és finom izlés szabta igénynek teljesen meg fog felelni és egy füzet ára csak 25 krajczár, a mi oly csekély áldozat, melyet mindenki meghozhat, aki kedélye elénkítését és szelleme kiművelését szíven hordja.

— **A Székesfehérvári Kiállítási Lapok szerkesztősege** a következő előfizetési felhívást közzétette.

A sz.-fehérvári országos kiállítás végrehajtó bizottsága beleegyezésével a megindult „Kiállítási Lapok“ a hazai kiállítók, de egyuttal Székesfehérvár és megyénk érdekeit képviseli. Szakszerű s mégis könnyed modoru ismertető cikkeiben s művészi rajzokban oly érdekes képét nyújtjuk az egész kiállításnak s az ezzel összefüggő számtalan mozgalmaknak, mely ugy a kiállítók, valamint a látogató közönség ugy a távol maradók részére is hétről-hétre s később lehetőleg napról-napra hű tükröt képez — Első számunkat mindenfelé rendkívüli nagy érdeklődéssel fogadták, a hazai sajtó a legmelegebben nyilatkozott e közhasznú vállalatról, s tömeges részvétel arra indít, hogy ügybarátainkat fölkerjűk, miszerint előfizetéseiket mihamarabb megtenni sziveskedjenek, nehogy a példányszám nyomása s expedálása nehézségeket támaszson.

Az előfizetési illetékek (march. 15.— jun. 15-ikéig 3 frt.) valamint a hirdetés díjai (ezekre nézve a feltételek igen jutányosak) a kiadó-hivatalba (Számmer Imre könyvnyomdájába, sas-utca „Kölesönös segélyző-egylet“) intézendők.

A kiknek az első számot megküldtük, azokat kérjük, hogy a közlőny megtartása és a folytatás megrendelése iránt mihamarabb intézkedni sziveskedjenek.

Kelt Székesfehérvárott, 1879. mart. 27.

Debreczeni színház.

Tegnap, csütörtökön, ápril 3-án fényes és válogatott közönség töltte meg a házat. Mándokyné Emma urhölgy jutalomjátéka volt. Adatott itt először: A remete csengetyűje. Regényes vig operette 3 fölvonásban. Irták Lockroy és Cormon, fordította Follinus János, zenéjét szerző: Maylard Aimé. Karnagy volt Konti s a rendező Szatmáry Árpád. A darab meséje 1704 körül játszik közel a savoyai határhoz, az Alpok között fekvő francia faluban és alapját bírja egy ottani néphitben, hogy az ugynevezett „remete csengetyűje“ ismeretlen kéz által megkonduva mindannyiszor megszólal, valahányszor valamelyik leány vagy asszony a faluban hűtlenséget követ el. Belamy, dragonyos altiszt (Traversz) vérteseivel egy, Savoyába menekülni siető protestans csapatot üldöz s beszállásolja magát a faluba Thibaut gazdag bérlőhöz (Szatmáry Árpád). Ez mindenét félti tőle, de leginkább feleségét Georgettet, kit valami turpisságtól féltvén — rögtön zár alá is teszi, a dragonyosok érkezését jelző első trombitaszó hallatára. Friquet Rose szegény kecskepásztor leány (Mándokyné) szerelmes Silvainbe, Thibaut első szolgájába (Fekete) és meglesi, hogy Silvain mi okból koberol oly gyakran a hegyek között egy barlanghoz, mely alkalommal öszvéreit is elveszti, melyeket Friquet talál meg. Ríjón a titokra. Silvain a menekülőket rejtegeti a barlangban és esedezik Rose előtt, hogy el ne árulja őt. A leány megígéri. Időközben visszamegy Thibaut udvarába, hol az asszonyok után sovárgó dragonyos tisztet magánosan töprengve találja és Rose most már ki akarja tudni a dragonyos altisztól,

vajjon mily hadi csellel szándékozik a protestans menekülőket megejteni. Behizelgés végett elárulja Belamy előtt hogy az általa, a Thibaut szobájában talált női hálófejkötőnek igenis szép birtokesnéja van: Thibaut felesége képeben, kit a vén ármányos csupa szerlemlétféltésből oda a kamarába zárt be.

Belamynak tehát nem kellett a falutól 2 mértföldnyire menni asszonyt keresni, oda szalad a kamarához, fölfeszíti és Georgette előkerül.

Belamy a kis menyecske elragadó szépnek találja és igyekezik őt levenni lábáról, de ez a „remete csengetyűjének“ áruló megkondulására hivatkozik és állhatatos marad.

Igaz, hogy a menyecske csaknem megcsókolja az altisztet de ekkor is megkondu a remete csengetyűje, mit a hamis kecskepásztor né eszközölt titokban.

Végre mégis sikerül Belamynak a menyecskeket — minden protestans-üldözést abban hagyván, kicsalni a hegyek közé, hol ugyanazon barlangba vetődnek, melyben a menekülők rejtöztek el. Időközben elövetkezik Silvain és Friquet. Rose esküvőjének napja, ugyanekkor azon hir terjed el a faluban, hogy Belamynak sikerült a menekülő protestansokat a hegyek között elcsipni. A menekülők elkalauzolását Silvainnel szemben menyasszonya, a kecskepásztorleány vállalta magára s mint mondá, a rejtett ösvényeken e megbizatásnak meg is felelt. A protestansok elfogatásának hírére azonban Silvain kételkedni kezd menyasszonya becsületességében, sőt egyenesen a menekülők elárulásával kezdi gyanusítani. E válságos perczen azonban Rose a határon szerencsésen átmenekült protestansoktól írásbeli köszönő értesítést kap, melyet — letévén menyasszonyi koszoruját, átad Georgettenek, hogy azzal győzze meg Silvaint igaz eljárásáról. Ez megis történt. De már most a kijátszott dragonyos altiszt akarja megakadályozni a két kibékült szerető egybekelését és mindkettőjüket — előérkezvén hadnagya — árulásukért föbe lövetni fenyegetőzik. A kérés-könyörgés mit sem használ, Belamynak a menekülők elfogatásáért a hadnagyságra előléptetés volt megígérve, most azokat elszalasztván, reményének meghiusulása miatt Silvain és Roseon akarja kitölteni bosszuját.

Rose, midőn könyörgésével nem képes meglágyítani a dühöngő vértés altiszt szívét, büszkén fölegyenesedik és már most fenyegetéssel lép elő. Igéri, hogy bevádolja az altisztet, mikép, a helyett, hogy a protestansokat igyekezett volna elfogni szerelmeskedéssel fecsérte el az időt, még pedig ugyanazon barlangban, melyben a menekültek is rejtöztek, a hol pedig könnyű szerével körül zárolhatta volna őket.

Dénique Belamy e fenyegetésekre sem akar meghunyászkodni és a hadnagy előtti raporton már csaknem bevádolja az árulókat, midőn mindjárt a „Jelentem alásan“ elején a kis menyecske Georgette kezd ájuldozni. Belamy tehát engesztelékenyebb hangon szól jelentésében, a melyből a dragonyos hadnagy megtudja, hogy e falu vidékén nem is lappangtak menekülő protestansok, a miben aztán jómaga megnyugszik nem különben abban is, hogy Silvain és Rose lakadalmára meghívják.

Mint látjuk az operette meséje eléggé érdekes, de nekülönben igen csinos élénk ütemű zenéje is, mely néhány szép indulót, duót, és kardalt foglal magában. Mándokyné ez estén különösen elemében volt, kedvesen szavalt és mozgott és bámulatos koloraturával és annak helyén tapsra indító erőtelylel énekelt. Midőn első jelenetében kilépett a közönség a legszívélyesebben üdvözölte a művésznőt s egy gyönyörű virágbokrétára és nagy kaméliás és szalagos koszoru röpiült lábaihoz. Majd elnémult a zene s a színpalak mögöl az ünnepelel járult Traversz, hozva egy gyönyörűen himzett párnán egy koszoruuval övezett tömör ezüst gyümöles tartót és szelenczét mely meglepetéseket a „debreczeni műpártoló közönség” nevében nyújtott át a kellemesen meglepett művésznőnek — megmegujuló tapsvihar és éljenzés között. Ezen effectiv meglepetések szerzése körül sokat buzgólkodott a derék Ö-i család, a selyem alapu díszes gyönyöhimzessel keretelt alkalmi színlap kiállítása pedig a buzgó és kedves F. J. család figyelmének jele volt.

A színház pénztárból a művésznőt illető rész 120 frtot tett ki. Mándokyné ez est diadalával meg lehetett elégedve hogy Debreczen város lakossága az igazi művészet iránti elismerésének adóját mindenkor úgy magáboz mint a kitüntetethez méltóan tudja leróni.

Ö. G.

Különfélék.

Foltényi Vilmosnak, — ezen közkedveltségű örökifju színművésznőknek, ki a régi jó gárdának azon bajnokai közé tartozik, — kikről a németek ezt a minden dicséretet kimerítő jellemzést szokták mondani: Ritter ohne Furcht und Tadel — jutalomjátéka f. é. april hó 10 én lesz; a mely alkalommal itt először adatik: **Csece Panna** népszínmű, 3 felv., 4 szakaszban. Irta B. Baczina Antal. Hiszszük hogy zsufolt ház fogja különösen ezen jutalomjáték alkalmából is megtapsolni az ünneplendő örökifju veterán művész geniális sokoldalúságát.

— **Értesítés.** A helybeli „Nőtlen urak” s a cs. kir. hadsereg és a m. kir. honvédség itt állomásozó néhány nőtlen tisztjei által folyó évi april 5-én azaz szombaton, a „Korona” czimű vendéglő termeiben társasestély rendeztetik. Kezdeté 8 órakor.

Ruszt tenoristánk jutalomjátékáról sem szabad megfeledeknünk, főleg miután oly tapintatos választást tett az előadandó dalmüt illetőleg, mi általános tetszésre fog találni. E fiatal törekvő énekes jutalomjátéka ugyanis f. é. april hó 16-ára van kitűzve az igazgatóság részéről és adadni fog a rég nem, de mindig szívesen látott és hallott

Offenbach írta játszi operette: „A gerolsteini nagyhercegnő”.

— **Több oldalról** aziránt küldöttek hozzánk felszólítást, hogy a mennyiben kitűnő színművésznők Vizváry Gyula ur ezidőszerint városunkban vendégszerepel, egyidejüleg nyerné meg öt színházunk igazgatósága még két darabban „A csizmadia mint kísértet” s a „Tévedések vigjátékában” való fellépésre. A színház látogató közönség emez óhaját szívesen közöljük, magunk is csatlakozunk ahoz, s óhajtanók hogy t. vendégművésznők e kérelemnek engedne. (D).

Meghívás A székesfehérvári — közelebb tartandó — kiállításra, a helybeli ref. egyházunk iskoláiból elküldeni czélbavett több rendű, fajú nevelésügyre tartozó tárgyak, taneszközök; tanulók előhaladását tükrözö dolgozatok stb; az egyház tanácstermében f. hó 6. és 7-ik napjain közszemlére kiteendők levén, ezeknek megtekintésére a tan és nevelésügy barátai tisztelettel meghivatnak. — Debreczen 1879. april 3. B o d o s s y Pál az iskolaszék jegyzője.

Vizváry Gyula ur a budapesti nemzeti színház első rendű tagjának negyedik vendégjátékául szombaton 1879 april 5-én adatik:

UTOLSÓ ZSIDÓ.

Kor- és jellemrajz, dalokkal és tánczczal 4 képen. Irta Fels Roderik, fordította Lászy Vilmos.

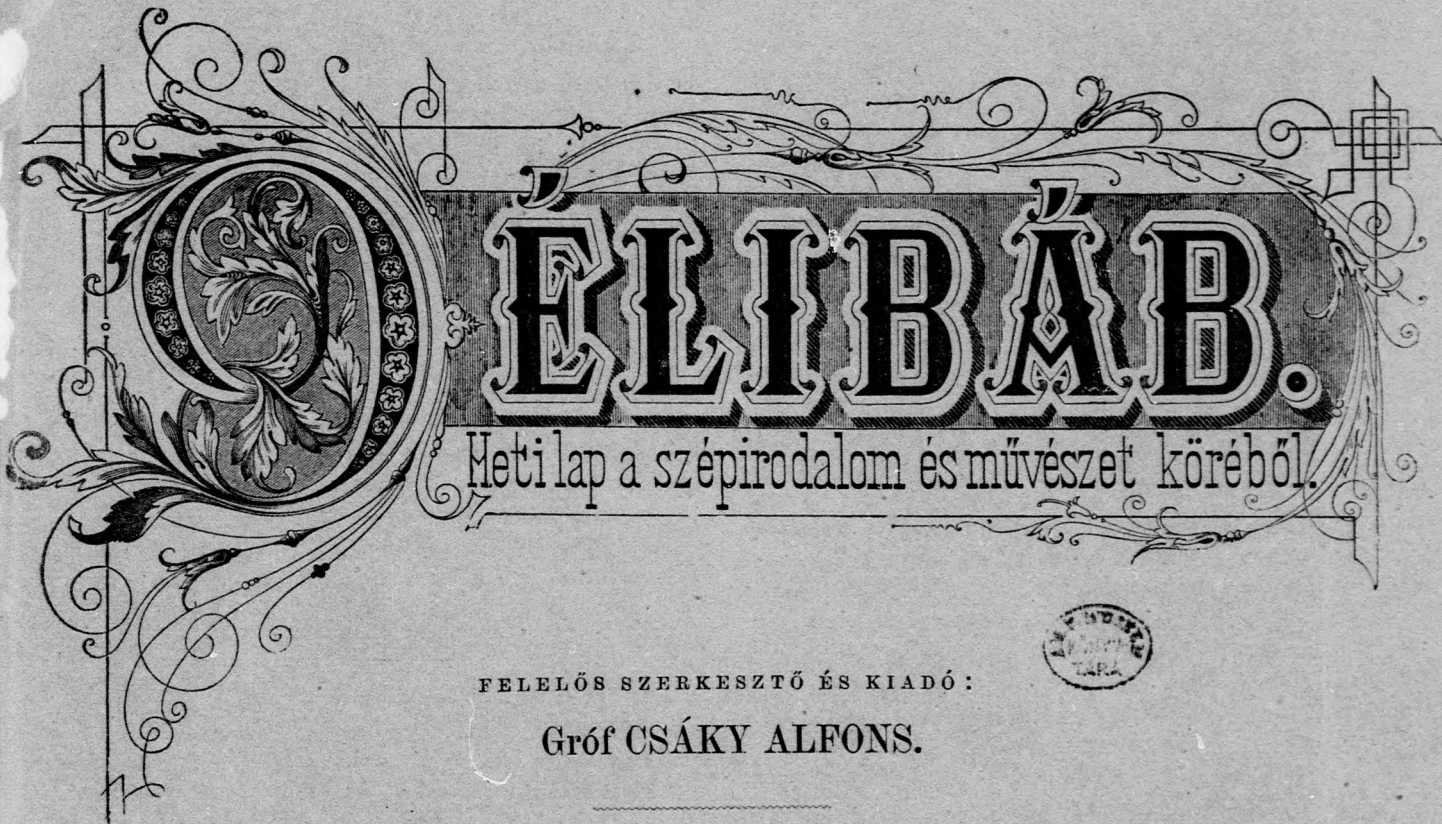
Vasárnap **Vizváry Gyula** ur ötödik és utolsóelőtti vendégjátékául:

NAGYAPÓ ÉS A MENDIKÁS DIÁK.

Eredeti népszínmű dalokkal 3 fel. Irta Szigligeti.

TARTALOM: 1. Az olvasó közönséghez. Gr. Csáky Alfons — 2. Epilog. (költ.) Dengi János — 3. A vasuti ör leánya. (Beszély.) Irta: Wühl Jákó. — 4. Béla futása. Ismertetés. — i. — f. — 5. Ki-ki nézve ablakomból. . . (költ.) V. Sárffy Ignác. — 6. A kettős lezke. (Elbeszélés). Gorovv Miksa. — 7. Trianon. Fordit. Hang Ferencz. — 8. Tárca: Kardalnokok mint mükedvelők. Kovács István. — 9. Hírek az irodalom, művészet és közművelődés köréből. — 10. Debreczeni színház. Ö. . . . G. — 11. Különfélék.

BORITÉK: Heti-naptár. — Számrejtvény. — A helyesen megfejtök nevei. — Szerkesztői üzenet. — Adatok Dominó Gyuri életrajzából. (Saját regélése nyomán feljegyezte: Báró Manemett.)

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

Gróf CSÁKY ALFONS.

Megjelen minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6 frt.
Fél évre	3 frt.
Negyed évre	1 frt. 50 kr.

A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Szerkesztői iroda és kiadó-hivatal: Varga-utca 2256.

Hirdetéseket lapunk számára elfogad HAASENSTEIN és VOGLER hirdetési irodája Budapesten és Bécsben, valamint GOLDBERGER V. Budapesten és kiadóhivatalunk.

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1879.

HETI NAPTÁR.

Aprilis.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosznaptár	Izraeliták naptára	NAP		HÓLD	
					kél. o. p.	nyug. o. p.	kél. o. p.	nyug. o. p.
29 Szomb.	Ferrari Vincze	Irén, Abigai	24 Zakarjás	16 Sab. Hagad.	5 34	6 31	5 19	4 23
30 Vasár.	Czelesztin p.	Palmarum	25 Vaj. G. o. b. a.	13 Nabukodon.	5 32	6 33	6 43	4 45
31 Hétfő	Hermína szüz. Arm.	Hermína	26 Gábor	14 Pess. előestv.	5 30	6 34	8 95	7 7
1 Kedd	Dénés	Dénés	27 Matróna	15 Pessah. 1. n.	5 28	6 36	9 35	5 35
2 Szerda	Dömöt. Selestyén	Hugó	28 Hiláron	16 Pessah. 2. n.	5 27	6 37	1055	6 9
3 Csütör.	Nagycsütörtök	Nagycsütörtök	29 Nagycsütörtök	17 Náthán	5 25	6 38	regg. 6	53
4 Péntek	Nagypéntek	Nagypéntek	30 Nagypéntek	18 Nathaniel	5 23	6 40	0 6	7 48

SZÁMREJTVÉNY.

Ifj. gr. Cs. Rezsőtől.

- 1, 29, 22, 26, 17, 18, 35, 17. Gyermek-mesék híres szerzője ez.
- 13, 19, 21, 39, 24, 30, 7, 34. Hípp-hopp!-szerű postameg ez.
- 38, 23, 27, 2, 21, 2, 3. Jó vetőmaghoz ez is kell.
- 8, 5, 10, 12, 29. Bárhová megy, házat nem hagyja el.
- 6, 4, 30. Vendéglőkben ritkán van jó.
- 33, 12. Csak szájunkkal ítélni lehetjük meg ezt.
- 16, 28, 20, 1, 39. A hunnoknak volt híres vezére.
- 9, 11, 21, 11, 34, 26, 36. Trónjától megfosztott király volt ez.
- 24, 25, 29, 30, 34, 29, 37. Virágzó ez Indiákon, de ott is az angoloké.
- 37, 31, 38. A kicsinyek tápláléka.
- 14, 15, 23, 34. Férfiaknál erőt jelent.
- 1—39. Akkor! midőn, ez a nóta járta,
A magyar nép szabadságát várta!

A Délibáb 13-ik számában közölt saktalány értelménye a következő:

DÉLIBÁB.

Hetilap a szépirodalom és művészet köréből.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

Gróf CSÁKY ALFONS

Megjelen minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 6 frt.
Fél évre . . . . . 3 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt. 50 kr.

E talány ugy-e nem nehéz?
No lám, ennyi az egész!

A „Délibáb“ 12-ik számában közölt saktalány értelményének értelménye a következő:

Csép, Gép, Kép, Lép,
Nép, Pép, Szép, Tép.

A számrejtvényé: „Ehret die Frauen, sie flechten und weben himlische Rosen in s' irdische Leben“

Helyesen a következő t. előfizetőink fejtették meg: Selestey Irma, Gróf Csáky Adorján, — Gróf Csáky István, Fenyvesy Aranka, Váradi Ilona, Loncz Irma, Marosy Elemér, Katona Ferike, Vecsey Margit, Némethy Jolán, Buday Vilma, Sárossy Irma, Fekete Róza, Kis Albert, Ifj. Gróf Csáky György, Szunyog Ferencz, Fűzeséri Péter, Hevessy Ernő, Schirger Tivadar, Wohl Irén, Erdélyi Gyula, Pap Iván, Szirmay Jolán, Kádas István, Igmándy Kálmán, Pap György, Toth Ferencz, Feszt Klemmi, Nagy Imre, idősb.: Gróf Csáky Rezsóné, Farkas Guszti, Knal Jozsefa, Zell Guszta, Fenyvessy Stefanie, Péchy Katicza, Fazekas Sándor, Madarász Szerén, Pasqual Matild, Mezősy Géza, Fráter Elma, Kállay Szerén, Kántor Gizella, Láday Kálmán, Flinta Irén, Haraszty Zsófi, Klein Ernesztina, Leszczinszky László, ifj. gróf Csáky Rezsóné, Kaluschke Mihály, Péchy László, Fried Ilona és Ida.

A szerkesztő üzenetei.

Tisztelt munkatársainkat fölkérjük, hogy nálunk levő, elfogadott, de nem közölhetett dolgozataik további sorsa iránt rendelkezni sziveskedjenek. Mától számítandó két hét alatt utasításait elvárjuk; azontul e dolgozatokat megsemmisítjük.

J. M. Ungvárott. Intézkedtünk.

H. S. Nagy-Kanizsa. Sz.

S. K. Budapest. Elkéstek.

Adatok Dominó Gyuri életrajzából.

Szját regélése nyomán följegyezte: Báró Manemett.

Jó Dominó Gyurit kevesen ismerték, pedig megérdemelte volna, hogy széles e hazának minden fia bámuló szemekkel tekintsen reá, mert báró de Manx, báró Münchhausen, Háy János, Bernáth Gáspár és a többi nagyot mondók, viselt dolgaikkal egyben, csak Kis-Miskák voltak

ő hozzá képest. Ha ő megnyitá ajkait: „mézizú sörbet“-ként ömledezett azokról a nagynál-nagyobb „szavazat.“ Mi, pajtásai, csak bámultuk, hogyan találhat ki elme olyan bolondot?

De Gyuri nem használta föl ezen „képesség“-ét ingyenélésre. Oh! sokkal büszkébb volt! Ő csak m u l a t a t n i akart.

Egyébként nagyon jó fiu volt. Tetőtől talpig csupa sziv. Egyetlen hibája volt, hogy nagyon szeretett semmit sem tenni. Üldögélni egy kis bor mellett és „tárgyalni a világ sorját.“

Tizenhat esztendeig volt első-éves technikus, a mely pályán — mint ő mondá — szenvedélyes szeretettel csüggött. Két év előtt atyja meghalt s annak helyére a falu őt választá meg. Így lett nótáriusa ama híres Rátótnak, hol a magyar nem meri egészen végig szántani földjét, mert fél, hogy fölbillen vele.

A napokban aztán Gyurinak halálhírért vettem Kedvencz korcsmájában, kedvencz asztala mellett elsajnálkoltunk fölötte egy kicsit. Akkor elhatároztam, hogy emlékezetét feledékenységbe menni nem engedem. Följegyeztem tehát némineműt róla. E följegyzéseket a t. szerkesztő ur engedelmeiből (ki — köztünk legyen mondva — szintén tisztelje Gyurinak, de csak úgy titokban) im itt veszi a szives olvasó.

Egyszer rábeszéltek Gyurit, hogy írja meg életrajzát. Ő neki is gyürkőzött, s megkezdette ilyenformán:

„Az ember három elhamarkodott tettet művel életében: mikor születik, mikor megbázasodik és mikor meghal. Az elsőt — sajnos — immáron én is elkövettem, ha ugyan a hagyományoknak hinnem szabad.“

És folytatta ilyen dur-ból egészen tizenkét sorig. Akkor beleunt.

— Mit kinlódjam én ezzel? — mondotta. — Majd megírja Horváth Mihály!

Egy alkalommal a női öltönyökről, többek között a keményített szoknyákról beszéltek. Gyuri közbeszólt:

— Az én jó nagyanyámnak volt egy szoknyája Mikor letette, a szoknya magától h á r m a t lépett.

— No mit nevettek? — bizonyozott. — Én e szoknya segítségével tanultam járni. Természetesen még hét éves koromban sem tudtam többet lépni háromnál. Ugy hogy apám kénytelen volt kieszközölni az elüljáráságnál, hogy az iskola házunktól három lépésnyi távolra levőnek nyilváníttassék. Másként sohsem tudtam volna iskolába menni.

Az emlékező tehetségről beszélgetvén, Gyuri föl-sóhajtott:

— Hej! nekem volt memoriám! Gyerek-koromban a tanító büntetésül föl adott a bibliából egy fejezetet. Én aztán másnap — egy kis daczból — fölmondtam neki azt a fejezetet elülről és visszajáról; elmondtam hány betű van benne, s e betűk között hány magán- és hány mássalhangzó, hány al- és hány fölhangu magánhangzó, hány kemény,

hány lágy és hány sziszegő mássalhangzó, hány fő-, hány melléknév, hány ige és hogy hány sajtóhibát lehetett volna mindezekből csinálni. És mindezekre annyira emlékeztem, hogy még tavaly — kuriózum gyanánt — június 26 án este 8 óra-, 34 perc-kor elmondtam a „Pesti Napló“ szerkesztőségében. Persze bámulták!

Kilencz hónapig lakott egy pályatársával egy szobában, s mégsem ismerték egymást. Mert mikor Gyuri hazament, akkor amaz már aludt, mikor pedig amaz elment hazulról, akkor meg még Gyuri aludt.

Reá jött atyja valami turpisságra s meghagyta, hogy ezután minden hónap végével számadást küldjön haza, mire mennyit adott ki?

Tudta Gyuri, hogy az öreg csak a számokat nézi, vajjon kiütik-e a küldött összeget, azért ilyen számadásokat küldött haza:

„Téli kabát	26
Ugyanazért a zsidó	8
Csizmát csináltattam	12
Másnap eladtam	4
Egy asztrakán süveg	7
Elcseréltem egy kalapért; reá fizettek	3

Összesen: 60 frt.

A többi 40 frtból: lakás, élelem, fűtés, világítás, mosás, pipa, dohány, szivar, sat. és subiczka.

Ráunt Gyuri a mással való lakásra. Fogta magát, egyedül lakott. Január közepén aztán az a fatális eset érte, hogy szobájának aklakja kívülől fagyott be. A mi is azt jelenti, hogy künn melegebb volt, mint benn.

Meglátogattam egyszer szerény hajlékában. Ép akkor öltözködött, pedig délutáni két óra volt.

A mint felöltözött, elmentünk lakásáról, miután ő előbb minden szekrényt, fiókot szorgosan bezárt s a kulcsokat zsebre rakta.

— Miért csukod be ezeket az üres fiókokat olyan nagyon — kérdém. —

— Ne lármájl! — felelt ő. — Ha meghallja a házi-asszonyom, hogy a fiókokban semmi sincs, rögtön felmondja a lakást. Két hónap óta a zárt szekrények tartalmára spekulál.

Nem volt Gyurinek pénze, pedig szomjazott, de nagyon! Fogta magát, este kitárta az ablakot, s a telt Holdnak beözönlő ezüst sugárait marokra szedte, s elvitte eladri.

A Nemzeti Muzeumnak ajándékozott egy kitömött szúnyogot, abból a híres fajtából, a melyik — az ő mondanása szerint — ha este megcsip egy vályogot, hát abból reggelre háromemeletes ház dagad.

Jó kedvem volt a minap, — beszéli egyszer — s örömben elkezdem táncolni. Hát a mint legjavában járom a harmadik emeleten, följönnek a pinczéből, hogy ne ugráljak olyan nagyon, mert oda lenn mind lehull a vakolat!

— Van nekem egy nagybátyám; — regéli másszor — olyan kövér sulyos ember, hogy mikor fönn járt Pesten, az árnyéka minden Auslagablakot benyomott.

Megunt már folyton első-éveskedni. Jelentkezett tehát vizsgálatra.

Vizsgálatának második tárgya a háromszög-mértan volt. A vizsgáló tanár föladta neki a kérdést, hogy bizonyos adott szögből és távolságból számítsa ki a Hoidnak távolságát földünkötől.

Gyuri nagyot nézett. Aztán lerakott krétát, szivacsot s nagy komolyan azt mondta:

— Nem vagyok én erre kíváncsi, Nagyságos Ur.
Persze első-éves maradt.

— Mi bajod Gyuri? Olyan pópista színben vagy!

— Szeszélyes titoknak vakmerő rágalmazását sinli kebelem.

Azaz, hogy Katzenjammerje volt.

Takarékosságból egyszer olyan lakást vett föl, a melyik nem volt butorozva. Másnap bele is költözött, két hordár vivén utána összes butorát: egy befőttes üvegben, spiritusban egy billard-golyót.

Ezt a golyót — mondá fontos képpel a bámuló háziaknak — oly gyönyörűen játszottam meg a multkor, hogy érdemesnek találtam a megörökítésre.

Fölbballagott egy este az egyetemi templom egyik tornyába, s oda szólott a harangozónak, egy huszast nyujtva:

— Ugyan bácsi, legyen olyan jó, huzza meg a lélekharangot.

— Kinek kérem? — kérdé a jó öreg résztvevő hangon.

— Dominó Gyurinak, a lelkeknek.

Az öreg aztán ráhuzta neki, vélvén, hogy szeretetből nevezgeti „lelkeknek barátját, Domino Gyurit.“

Mikor Vogt Pesten járt, Gyuri rendszeren ott volt fölolvásain, s istenitette a híres professort.

Egyszer egészen elragadtatva ment egy fölolvás után hazafelé. Valaki hirtelen vállára tette kezét. Gyuri sértődve fordult meg, de rögtön nyájas lett, midőn a vakmerőben fölismerte Vogt egyik assistensét.

— Uram! — szólott ez. — Vogt tanár ur megbizá-

sából van szerencsém önnel tudatni, hogy a tanár ur nagyon szeretné önt utitársul megnyerni.

Gyurinak nyitva maradt a szája bámultában!

— A tanár ur hajlandó az utazás mindennemű költségeit fődözni, s ezen fölül önnek egy arany napidíjat ajánl.

— Ah! rebegé Gyuri, a végtelen szerencse által meglepetve.

— S a tanár ur nem kíván egyebet, csak hogy ön fölolvásai alatt mellette üljön, hogy ő a hallgatóságnak élő példával bebizonyithassa, miszerint az ember csakugyan a majomtól származik.

Gyuri kővé meredt dühében!.....

Rabvállató savanyu bort adott a kocsmáros. Midőn mi e miatt nemes indignációval zugolódánk, megszólal Gyuri:

— Ez a bor még jó. De én ittam már olyat is, a melylyel szőlő korában megtörtént, hogy a kutya egy fürtjébe beleharapott, s négy esztendő mulva arra járván, ugyanazon tőkét keservesen megugatta.

Sokat sóhajtozott: csak ő azt érhetné meg, mikor a Föld egészen kihül!

— Mert — így okoskodott — akkor a hideg összehúzó hatásánál fogva a nappalok nagyon megrövidülvén, annál hosszabbak lesznek a lumpolásra az éjszakák.

A Lihel híres kürtjéről levén szó, Gyuri közbe szólott:

— Apámnak van egy vadászkürtje. Az már aztán hatalmas! Egyszer marcius 15-én belé fujtam, s csak szeptember 29-én jött ki a hang a tulsó végén.

Rátóton látogatóinak különösen föltűnt szobájában két arckép melyek fejjel lefelé voltak fölakasztva.

— Kik ezek? — kérdék tőle.

— Az egyik — felelt — egy lapszerkesztő, a kinek én másfél évig ingyen dolgoztam, a másik meg magam volnék.

— És miért csüggenek ezek fejjel lefelé?

— A szerkesztő, a miért úgy behúzott; én pedig a miért olyan bolond voltam.

„De ki tudná számát! de ki tudna mindent!“

E kevésből is megítélheti a szives olvasó, hogy ki volt Dominó Gyuri! Már ezekből is látszik, hogy kár volt meghalni, mert hivatva volt „hazánk bus egén örökké mosolygó csillag gyanánt ragyogni.“

De immáron oda! S nekünk, barátainak nem maradt egyéb, csak sopánkodni szomorú sorsa fölött, s néha-néha egyet mosolyogni az ő rovására.

Béke hamvaira.